

Aan: De leden van de raad van de gemeente CAPELLE AAN DEN IJSSEL

Datum: 3 oktober 2023

Betreft: Aanbiedingsbrief Begroting 2024

Geachte dames en heren,

Hierbij bieden we u ter vaststelling de Begroting 2024 aan.

We staan op een financieel kruispunt. Capelle kent al jaren een traditie waarin het aanbieden van een sluitende meerjarenbegroting een vanzelfsprekend uitgangspunt is. Maar dat uitgangspunt staat onder druk, met het 'ravijnjaar 2026 dat alle gemeenten boven het hoofd hangt als het Rijk niet met structurele middelen over de brug komt. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) adviseert dan ook om noodzakelijke investeringen niet uit te stellen en het tekort dat ontstaat juist te laten zien. Dat stelt ons voor de vraag: Welke kant willen we op?

In deze begroting kiezen we welke kant we opgaan en maken we twee belangrijke keuzes.

De eerste keuze is om het advies van de VNG te volgen. Want zelfs als we niet zouden investeren, en zelfs na het doorvoeren van besparingsmogelijkheden, is het meerjarenperspectief negatief. Om dat perspectief om te draaien zou nu al bezuinigd moeten worden. Dat kan niet zonder ingrijpende beleidskeuzes te maken of ons beginsel van lage lasten voor de Capellenaar los te laten. Beiden vinden we op dit moment niet verantwoord.

Wel is er de afgelopen periode actief gezocht naar besparingsmogelijkheden. In lijn met de memo Invulling taakstelling (2021) zijn besparingsmaatregelen opgenomen – oplopend tot € 6,1 miljoen – die financieel-technisch van aard zijn (spoor 1), gericht zijn op 'scherper aan de wind zeilen' (spoor 2), of de doelmatigheid en efficiency van de gemeente vergroten (spoor 3).

De tweede keuze is investeringen in de stad zoveel mogelijk incidenteel te doen, voor de jaren 2024 en 2025, in plaats van structureel. Zo voorkomen we stilstand en blijven we Capellenaren de steun en aandacht geven die ze verdienen en soms zelfs heel hard nodig hebben. Financieel gezien geven we onszelf hiermee de ruimte om op tijd bij te sturen, als het Rijk dat niet doet. Maar het signaal is helder: met te weinig en steeds minder structurele middelen lopen we tegen grenzen aan en wordt het lastiger om onze gemeentelijke taken uit te voeren. Wij staan voor financieel houdbare overheidsfinanciën en daarmee op termijn ook een EMU-saldo binnen de referentiewaarde (€ 9 miljoen). Daarbij komt de afweging van het college om op basis van het besluit van uw raad ook in 2024 en 2025 incidenteel de lasten van kwijtschelding van gemeentelijke heffingen voor rioolheffing en afvalstoffenheffing ten laste van de algemene middelen in plaats van de Capellenaar te brengen. Eindresultaat is zowel een sluitende begroting voor 2024 als voor 2025.

Een risico dat hiernaast niet onbenoemd kan blijven is de uitvoeringskracht van onze organisatie, gezien de situatie op de arbeidsmarkt. Als organisatie werken we er hard aan om talentvolle mensen binnen te halen die ons helpen onze doelen te behalen. Maar het is een uitdaging, die effect heeft op wat we daadwerkelijk kunnen uitvoeren.

Ondanks de financiële onzekerheden en uitdagingen op de arbeidsmarkt, leggen we bovenal een begroting voor die laat zien dat we met enthousiasme en betrokkenheid samen blijven werken aan de ambities uit ons Capels Akkoord 'Voor vandaag en morgen'.

1. Beleidsinhoudelijke ontwikkelingen

Hieronder geven we enkele belangrijke beleidsinhoudelijke punten weer.

Bestuur en veiligheid

We gaan aan de slag met het structureel inbedden van het Denk & Doe mee!-fonds in de organisatie, nadat de raad hiertoe in juli besloot. Voor 2024 en 2025 wordt per jaar een subsidiebedrag van 600 duizend euro beschikbaar gesteld. Zo blijven we ook de komende jaren maatschappelijk initiatief stimuleren en faciliteren.

Op het terrein van veiligheid is vanaf 2024 bijzondere aandacht voor de Capelse jeugd. We zien een aantal zorgelijke ontwikkelingen bij groepen (zeer jonge) jongeren als het gaat om onder meer agressie, geweld, wapen- en messenbezit, drugsgebruik en -handel, witwassen en een toename in het aantal rivaliserende groepen. Ook is er een verontrustende toename van het aantal jonge minderjarigen dat betrokken is bij ernstige criminaliteit. Met name incidenten met messengeweld en wapenbezit zijn de afgelopen jaren onder een deel van de jonge jeugd in Capelle gestegen. Een klein deel van de Capelse jeugd vraagt om specifieke aandacht vanwege gewelddadig gedrag. Daarom is specialistisch grenzenstellend jongerenwerk cruciaal. Dit jongerenwerk begrenst én biedt kansen aan de (hoog-)risicojeugd, waarmee crimineel en overlastgevend gedrag wordt teruggedrongen.

Sociaal domein

Het afgelopen jaar is er bijzonder veel aandacht geweest voor de bestaanszekerheid van Capellenaren. Ook rond de Tweede Kamerverkiezingen krijgt het thema volop aandacht, en is via de Miljoenennota extra geld beschikbaar gesteld voor groepen die het moeilijk hebben. Hoewel de problemen nu op het oog minder ernstig of minder dringend lijken, blijven we waakzaam. Eind 2023 verwachten we duidelijkheid te krijgen hoe het kabinet het bestaansminimum wil garanderen.

Afhankelijk van de uitkomst kijken we of het nodig is om de maximale vastgestelde bedragen binnen de bijzondere bijstand te indexeren en/of het minimabeleid aan te passen.

De gemeente zet zich in voor het uitvoeren van afspraken uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De middelen voor 2024-2026 zijn door middel van een integraal plan van aanpak aangevraagd bij het Rijk. Een reactie op deze aanvraag wordt eind november verwacht. Met deze middelen leggen we in Capelle een stevigere basis voor integraal preventief gezondheidsbeleid. Zo zetten we in op sport- en beweegstimulering, cultuurparticipatie, gezondheidsbevordering en het versterken van de sociale basis. Het gaat hierbij deels om de uitvoering van langer lopende programma's en regelingen, zoals Kansrijke Start, Eén tegen Eenzaamheid en de Brede Regeling Combinatiefuncties. Daarnaast is er meer of hernieuwde aandacht voor onder andere valpreventie, de aanpak van overgewicht, een gezonde leefomgeving en mentale gezondheid.

Alle Capelse kinderen en jongeren verdienen het om gelijke kansen te krijgen en zich gezond te ontwikkelen. Zo moet elk kind onderwijs krijgen in een modern en fris gebouw. In 2024 brengen we samen met de schoolbesturen de kwaliteit en duurzaamheid van onderwijshuisvesting in kaart.

Waarbij alle schoolgebouwen in het primair en voortgezet onderwijs aan bod komen. Ook willen we kansen van jongeren vergroten door in 2024 ons bestaande ondersteuningsaanbod beter zichtbaar en bereikbaar te maken voor kinderen en jongeren met (risico op) een onderwijsachterstand en hun ouders. Dit gebeurt op wijkniveau.

Fysiek domein

Het verbeteren van mobiliteit voor automobilisten, fietsers en voetgangers krijgt in 2024 volop aandacht. Voor de MIRT starten we met de uitwerking van een aantal projecten die op het gebied van fiets- en automobiliteit de doorstroming moet verbeteren. We starten met het onderzoek naar de doorstroming van de Capelseweg en de Kanaalweg. Daarnaast maken we beleid voor de voetganger, fietsers en het openbaar vervoer. In 2024 verplaatsen we de bromfiets op diverse locaties van het (brom)fietspad naar de weg. Hierdoor nemen de snelheidsverschillen op het fietspad af en wordt het prettiger en veiliger fietsen op het fietspad. Ook staan we stil bij waar oversteekvoorzieningen bij scholen aan moeten voldoen en wanneer we zebrapaden realiseren of weghalen.

Verduurzaming moet voor de Capellenaar betaalbaar blijven. Maar de weg naar subsidies en leningen voor isolatie- en andere duurzaamheidsmaatregelen blijkt voor veel Capellenaren moeilijk. Daarom willen we dat woningeigenaren en maatschappelijke organisaties gebruik kunnen maken van een Capelse duurzaamheidslening. Deze stellen we in eerste instantie incidenteel beschikbaar voor 2024 en 2025. Voor woningeigenaren van een grondgebonden koopwoning bieden we voor dezelfde periode een rentekorting van 1,5 % aan bij het Warmtefonds. Voor maatschappelijke organisaties willen we een lening via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederland (SVn) mogelijk maken, omdat zij geen lening kunnen afsluiten bij het Warmtefonds. Ook gaan we aan de slag met de uitvoering van het Capels Isolatie Plan (CIP) en bieden we alle Capellenaren onafhankelijke ondersteuning bij het vinden én aanvragen van subsidies en leningen op het gebied van verduurzaming.

We geven uitvoering aan de eerste twee jaar van het Programma Buitenruimte. Zo maken en behouden we een veilige, schone en prettige buitenruimte voor alle Capellenaren. In lijn met het raadsbesluit betrekken we voor de acties 'Klimaat adaptief inspelen op verminderen van hittestress, wateroverlast, water tekort en fijnstof en 'Buurtplekken' de gehele benodigde investering 2024 tot en met 2028) bij de overwegingen bij deze begroting.

Intussen bouwt Capelle ook door aan de stad. Kijk maar naar de Florabuurt, het Amandelpark en het Stadsplein. We blijven inzetten op het laten aansluiten van de woningvoorraad bij de woonbehoeften in Capelle en de regio, door woningen te bouwen, zoals de circa 5.500 woningen in het Rivium, de woon-werkwijk die stap voor stap dichterbij komt.

2. Financiële resultaat (exploitatieresultaat en EMU-saldo)

De onderstaande tabel laat de financiële resultaten zien: het saldo van baten en lasten.

Begroting en meerjarenbegroting - Financiële eindstand (bedragen in € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Eindstand Begroting 2023 (incl. amendement)	V13.366	V15.667	V3.641	V2.102	V792	N568	N2.051	N2.051
Eindstand Najaarsnota 2022	V12.390	V13.885	V4.549	N2.425	N4.746	N6.902	N9.121	N9.121
Eindstand Voorjaarsnota 2023	V8.885	V10.103	V565	N5.545	N9.531	N11.990	N14.712	N17.241
Actualisatie	N7.892	N7.536	N7.771	N8.844	N7.820	N8.168	N8.198	N8.320
Wijzigingsvoorstellen	N2.025	N1.163	V731	V4.551	V5.275	V5.384	V4.456	V3.891
Besparingsvoorstellen	V1.390	V2.895	V4.605	V4.508	V4.685	V5.033	V5.500	V6.119
Eindstand Begroting 2024	V358	V4.300	N1.870	N5.330	N7.391	N9.741	N12.954	N15.551

EMU-saldo

Het EMU-saldo ontwikkelt zich als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
NJN 2022	-16.778	-22.732	-14.623	-22.389	-15.648	-22.262	-19.542	-23.507	
VJN 2023	-44.416	-27.265	-17.215	-17.485	-24.017	-24.058	-30.947	-30.858	-31.659
Begroting 2024		-28.819	-14.404	-20.949	-23.807	-23.290	-15.676	-25.036	-16.610

Voor 2024 en 2025 hebben we een sluitende begroting. Vanaf 2026 hebben we geen sluitende begroting. Dit komt door toenemende afschrijvings- en rentelasten over onze investeringen en een trendmatige groei van de lasten van het sociaal domein.

EMU-saldo

Het EMU-saldo geeft een inschatting van alle verwachte kasstromen: alle feitelijke inkomsten en uitgaven. Zoals uit het EMU-saldo blijkt is er op basis van de begroting sprake van een negatief EMU-saldo. Dit komt er op neer, dat we in alle jaren meer uitgeven dan dat er binnenkomt. Hierdoor nemen de leningen en daarbij behorende rentelasten jaarlijks toe. Voor Capelle geldt een EMU-referentiewaarde van € 9 miljoen. Het EMU-saldo verbetert t.o.v. de Voorjaarsnota 2023. Dit komt voornamelijk door een besparingsvoorstel. Dit besparingsvoorstel gaat uit van de onderrealisatie van het EMU-saldo. Op basis van analyses op de afgelopen jaren wordt uitgegaan dat er jaarlijks per saldo € 10 miljoen (waaronder minimaal € 3 miljoen minder investeringen) minder kasuitgaven zullen zijn dan op basis van alle plannen waarmee in de begroting gerekend is.

Actualisatie

Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2023 zijn er relatief hoge loon- en prijsstijgingen geweest. Dit uit zich in de actualisatie van een jaarlijks bedrag rond de € 8 miljoen. We zijn hiervoor onvoldoende gecompenseerd in de algemene uitkering van het Rijk: in de meicirculaire 2023 werd hiervoor € 5 miljoen beschikbaar gesteld (onderdeel van de wijzigingsvoorstellen). Hierdoor staat de meerjarenbegroting ook onder druk. Dat is ook de reden waarom er langs verschillende sporen besparingsvoorstellen zijn opgesteld. Deze brengen verlichting, maar zijn niet genoeg om de verwachte tekorten op te vangen.

Wijzigingsvoorstellen

Na de actualisatie hebben we diverse wijzigingsvoorstellen opgesteld, die we u voor besluitvorming voorleggen. In de programmabegroting hebben we deze per programma toegelicht. Een deel van de wijzigingsvoorstellen beschouwen we als onvermijdelijk, zoals het verwerken van de Meircirculaire 2023, de afboeking van de taakstelling van de Hervormingsagenda Jeugd 2024 en de consequenties uit de Begroting 2024-2027 van de GGD.

Besparingsvoorstellen

In deze begroting zijn diverse besparingsvoorstellen opgenomen. Deze richten zich vooral op financieel-technische besparingen op het gebied van kosten van onderhoud en op rentelasten. Voor wat betreft doelmatigheid zijn er voorstellen voor het aanstellen van toezichthouders Jeugd en WMO en wordt een voorstel gedaan voor een besparing op de kosten van WMO.

Risico's

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing rapporteren we over de risico's die we als gemeente lopen. Onze weerstandsratio is relatief hoog en meer dan voldoende om de nu bekende en gekwantificeerde risico's op te vangen. Wel zien we een duidelijke toename van de risico's, zowel door de in deze begroting opgenomen taakstelling Hervormingsagenda Jeugd als door de nieuwe opgenomen besparingsvoorstellen die in de praktijk wel geëffectueerd moeten worden. Waar we verwachten dat het risico zich ook daadwerkelijk voor zal gaan doen, verwerken we dit in de begroting.

3. Financiële kengetallen

Het exploitatieresultaat dat hierboven is toegelicht, is niet het enige middel om de financiële gezondheid van gemeenten te beoordelen. Er zijn bijvoorbeeld ook posten die niet meegenomen worden in dit saldo, maar wel tot feitelijke kosten leiden, zoals uitgaven in voorzieningen of investeringskredieten. Sinds een aantal jaar is het daarom voor gemeenten verplicht om financiële kengetallen te berekenen. Hieronder zijn de signaleringswaarden zoals de provincie Zuid-Holland deze hanteert voor de beoordeling van de kengetallen weergegeven. Dit komt mede omdat we in de besparingsvoorstellen voorgesteld hebben om met verwachte onderrealisaties van investeringskredieten en groot onderhoud voortaan rekening te houden. Hierdoor hoeven minder leningen te worden aangetrokken wat gunstig is voor de Netto schuldquote (gecorr.). De solvabiliteit verslechtert licht omdat de begrotingsresultaten afnemen.

Signaleringswaarden provincie Zuid-Holland voor ratio's

	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1. netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	<90%	90-130%	>130%
2. solvabiliteit	>50%	20-50%	<20%

Netto schuldquote

De Netto schuldquote, gecorrigeerd voor door verstrekte leningen, laat de volgende ontwikkeling zien:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
NJN 2022	30,1%	43,0%	49,9%	61,0%	68,9%	79,7%	86,2%	99,0%	
VJN 2023	31,8%	46,5%	54,4%	63,6%	75,4%	86,7%	100,7%	114,2%	128,0%
Begroting 2024		39,2%	46,9%	56,8%	67,8%	77,5%	84,5%	95,4%	102,2%

Solvabiliteit

De solvabiliteit, oftewel de verhouding 'eigen vermogen / totaal vermogen', ontwikkelt zich als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
NJN 2022	59,0%	56,9%	56,2%	53,6%	51,2%	48,0%	45,8%	42,5%	
VJN 2023	56,4%	53,9%	52,9%	50,6%	46,8%	43,0%	39,1%	34,7%	30,1%
Begroting 2024		54,5%	53,3%	50,0%	46,0%	42,5%	40,2%	36,0%	32,1%

Ondanks dat enkele kengetallen een verbetering laten zien ten opzichte van de Voorjaarsnota 2023, achten we het raadzaam om onze vermogenspositie in de komende jaren te versterken. Zoals uit het EMU-saldo blijkt is er op basis van de begroting sprake van een financieringsbehoefte in alle jaren. Dit betekent dat we jaarlijks meer geld moeten lenen dan dat we aflossen. Per saldo gaat het in de periode 2024 tot en met 2031 om € 168 miljoen. Dit komt ook naar voren uit de ontwikkeling van de schuldquote. Op langere termijn is dit financieel geen houdbare situatie.

4. Vervolprocedure

U behandelt de Begroting 2024 op 30 oktober en 31 oktober 2023 in de commissies en op 13 november 2023 in de raad. De raad autoriseert de verantwoording op programmaniveau. De Begroting 2024 sturen we na vaststelling in de gemeenteraad naar onze toezichhouder de provincie Zuid-Holland.

5. Informatie en vragen

U kunt beleidsinhoudelijke en financieel-technische vragen stellen bij de afdeling Financiën via p&c@capelleaandenijssel.nl.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders van Capelle aan den IJssel,

De secretaris

De burgemeester

w.g.

w.g.

drs. A.R. Ruijmgart RA MGA, loco

M.E. Wilson, loco